

IV. Prisopgaver.

a. Besvarelser af Prisopgaverne for 1909—10.

Til Besvarelse af de for Aaret 1909—10 udsatte 14 Prisopgaver (Aarb. 1909—10 S. 1237—40) indkom i Aaret 1910 8 Afhandlinger, nemlig 1 teologisk, 1 retsvidenskabelig, 2 lægevidenskabelige, 2 filosofiske, 1 historisk og 1 tysk-filologisk. Af disse fandtes den teologiske, de to lægevidenskabelige*), de to filosofiske*) og den tysk-filologiske værdige til Prisen.

Forfatterne fandtes at være:

Cand. teol. *Niels Holger Søren Larsen Mosbech*, af den teologiske.

Prosector anatomiae, Cand. med. *August Jurisch*, af den første lægevidenskabelige.

Prosector anatomiae, Cand. med. *Otto C. Aagaard*, af den anden lægevidenskabelige.

Stud. mag. *Kort Kristian Kortsen*, af den første filosofiske.

Stud. jur. *Naphtali Cohn*, af den anden filosofiske.

Stud. mag. *Axel Christen Højberg Christensen*, af den tysk-filologiske.

Vedkommende Censorers Bedømmelse af de indkomne Afhandlinger lyder saaledes:

I. Den teologiske Afhandling. Som Besvarelse af Universitetets Prisopgave i Teologi for Aaret 1909—1910: „En Undersøgelse af første og anden Makkabæerbogs Værdi som historiske Kildeskrifter“ er der indkommet én Afhandling med følgende Motto: τὸ μὲν ἐμβατεύειν καὶ περιπατοῦν ποιῆσαι λόγῳ καὶ πολυπραγμονεῖν ἐν τοῖς κατὰ μέρος, τῷ τῆς ἱστορίας ἀρχηγενέτῃ καθήκει (2. Makk. 2,30).

Forfatteren har taget Opgaven op med stor Alvor. Han har grundigt studeret saavel selve de to Makkabæerbøger som den Emnet vedrørende Litteratur. Han har vel ikke paa væsentlige Punkter naaet nye Resultater, men han viser helt igennem Fortrolighed med den historiske Forsknings Metode samt god Iagttagelsesevne og selvstændig Dom. Dispositionen er klar og overskuelig. I Sammenligning med disse Fortrin er de Anker, der kan rettes mod Afhandlingen — af og til, men ikke ofte, Unøjagtighed i Enkeltheder, en unødvendig Udførlighed i visse Afsnit — af underordnet Betydning. Fakultetet anser derfor Afhandlingen for at være fuldt ud værdig til Prisen.

København, den 19. April 1911.

C. H. Scharling. J. C. Jacobsen. Frederik Torm. J. P. Bang.

II. Den retsvidenskabelige Afhandling. Som Besvarelse af Universitetets Prisspørgsmaal i Lovkyndighed for Aaret 1909—10: „Der ønskes en Fremstilling af Dansk Strafferets Udvikling i Tiden fra Christian V's danske Lov indtil Ørsted“ er der indkommet en Afhandling mærket: „Veritati et iustitiae“.

Forfatteren savner imidlertid ethvert Begreb om, hvad der maa fordres af en Prisaafhandling, og hans Besvarelse, der i videnskabelig Henseende er fuldstændig værdiløs, kan ikke kendes værdig til nogen Belønning.

København, den 10. April 1911.

Jul. Lassen. Carl Torp. H. Munch-Petersen.

L. A. Grundtvig. Poul Johs. Jørgensen.

*) Efter Konsistoriums Indstilling bifaldt Ministeriet under 8 Maj 1911, at der uddeltes Guldmedaille for de to Besvarelser af Prisspørgsmaalet i Lægevidenskab og for de to Besvarelser af Prisspørgsmaalet i Filosofi, som var fundet værdige til Prisen.

III. De lægevidenskabelige Afhandlinger. Som Besvarelser af Universitetets Prisopgave i Lægevidenskab for Aaret 1909—1910: „Der ønskes en Undersøgelse over Slimhinden og det lymfatiske Apparat paa radix linguae og de tilgrænsende Partier af isthmus faucium“, er indkommet to omfangsrige Afhandlinger, begge ledsagede af talrige Præparater og Afbildninger. — Da Opgaven var stillet meget frit, behandler Besvarelserne delvis ganske forskellige Sider af det foreliggende Emne.

Afhandlingen mærket B₇ er et stort anlagt og paa bred Basis udført Arbejde, som grunder sig baade paa meget omfattende og omhyggelige Studier af den store Litteratur og paa udstrakt Undersøgelse af Materiale fra Menneske- og Pattedyrformer. Forfatteren har med paaskønnelsesværdig Omhu og Flid gennemgaaet og i det hele klart refereret tidligere Undersøgelser. Arbejdet tager særligt Sigte paa Morfologien af radix linguae's Slimhinde og det lymfatiske Apparat hos Mennesket og følger Udviklingen fra Fosterstadiet til den voksne Tilstand, til Slut behandles meget indgaaende Histogenesen af det lymfoide Væv paa radix linguae, i Tonsillen og i andre lymfoide Follikler, f. Eks. Tarmens. Materialet omfatter et relativt betydeligt Antal Fostre, og for Tiden efter Fødselen — 335 Mennesketunger (i en Alder fra 2—3 Dage til 84 Aar). Særligt mærkes det lymfoide Vævs Forhold og Udseende hos et Antal yngre Børn, hvilket hidtil ikke har været godt beskrevet. Ved Udvælgelsen af Materiale har Forfatteren saavidt muligt søgt at sikre sig mod patologiske Forandringer.

Til Undersøgelse af Blod- og særligt Lymfekarrenes Forhold har Forfatteren udført en Række Injectioner paa Materiale fra Fostre og voksne Individuer, dels med Gerota's Metode dels med Tusch. Talrige Præparater medfølger.

Forfatterens Ræsonnementer og Diskussion af Forholdene er meget forstandige, hans tekniske Bemærkninger er af Interesse, og hvorvel han udtrykkelig betoner, at dette Afsnit ikke for ham har været Hovedemnet, men en supplerende Undersøgelse, har hans Resultater paa adskillige Punkter ydet heldige Tilføjelser til tidligere foreliggende Arbejder.

Det kan saaledes fremhæves, at han i god Overensstemmelse med f. Eks. Sappey, men i endnu større Omfang — som Præparaterne viser — finder intim Forbindelse mellem Lymfekarnettet paa radix linguae og dorsum linguae's Slimhinde.

Hovedundersøgelserne angaar det lymfoide Væv, specielt Tungebælgenes Udvikling. Der gives en udførlig, samlet Fremstilling af Spørgsmaalets Historie og nuværende Standpunkt, særligt diskuterer Forfatteren det af Retterter gennem mange Aar hævdede Særstandpunkt, at det lymfoide Væv genetisk opstaar fra Epitel. Hvorvel en noget mindre Udførlighed havde været tilstrækkelig, maa det dog fremhæves, at Forfatterens Afvejning af det litterære pro et contra samt hans egne kritiske Bemærkninger er godt og klart skrevne, og han maa sikkert siges at være berettiget til alvorligt at diskutere og imødegaa Retterter's noget paradokse Standpunkt. En fornyet Undersøgelse af denne Hypotese med moderne tekniske Metoder (saaledes med Hansens specifikke Bindevævsfarvning) er saa meget mere berettiget som Spørgsmaalet om andre lymfoide Organers Genese (f. Eks. Thymus' lymfocyternes Forhold til Branchialfurernes Epitel) staar paa Dagsordenen.

Resultatet af Forfatterens Undersøgelse over det lymfoide Vævs Op-rindelse, der udførligt er studeret paa et stort og velvalgt Materiale fra Mennesker og Dyr, og ikke blot for Tungebælgenes men ogsaa for Tonsillens og andre lymfoide Slimhindeinfiltrationers Vedkommende, er sikkert i det væsentlige rigtigt.

Om end man ikke paa alle Punkter kan være helt enig med Forfatteren og adskillige Steder kunde ønske en noget mere sammentrængt Fremstilling, maa man yde sin Anerkendelse af det værdifulde, overordentlig omfangsrige og samvittighedsfulde Arbejde, der her er præsteret, og som vidner om Forfatterens store Flid, Kærlighed til og Anlæg for

videnskabelige Undersøgelser. Vi finder derfor Afhandlingen fuldt værdig til at belønnes med Universitetets Guldmedaille.

I Afhandlingen mærket: „Nova invenire tam artis est quam fortunæ“, Thomas Bartholin 1653, har Forfatteren væsentlig taget Spørgsmaalet om Lymfekarrene og Lymfebanerne paa Radix og Dorsum linguæ samt tilgrænsende Regioner op til fornyet Undersøgelse særlig ved Injectioner. Det er dog mere den makroskopiske Side af Sagen og de svagere Forstørrelsens Omraade, Forfatteren har behandlet. Han gennemgaar kort Tungerodens Udseende, undersøger og beskriver, med tilbørlig Hensyntagen til hvad der foreligger i Litteraturen, Blodkarrenes, særlig Venernes Forløb, gennemgaar derpaa Lymfekarrenes og de regionære Glandlers Forhold paa Basis af gode Litteraturstudier og vedlægger Fotografier af nogle særlig interessante Afbildninger hos tidligere Forfattere. Til Injection af Lymfekarrene har Forfatteren anvendt Indstiksinjection efter *Gerota's* Metode dog ikke med Sprøjte af sædvanlig Art, men med et af Forfatteren selv konstrueret simpelt og meget praktisk Injectionsapparat, der lettere tillader mere protraherede Injectioner, hvilke Forfatteren delvis tilskriver sine bedre Injectionsresultater. *Materialet* er dels nyfødte Børn og Fostre, dels udtagne Tunger af Børn, dels nyfødte Katte og Kaninunger. Forfatteren anvender foruden enkelt Injection i vid Udstrækning og med meget smukt Resultat Dobbeltinjection af Blodkar og Lymfekar og vedlægger fortrinlige Præparater, der viser, at Forfatteren har et ualmindeligt Talent for Injectionskunsten. Hans Undersøgelses Resultater supplerer heldigt paa de væsentlige Punkter de tidligere gode Undersøgelser, saaledes finder han endnu meget rigeligere end Sappey intim Sammenhæng mellem Dorsum's og Radix linguæ's Lymfekarnet i Slimhinden, og i Sammenhæng med sine nedenfor omtalte Injectioner af Muskellymfekar paaviser han et rigt udviklet Apparat af Lymfekar langs Tungens dybere Blodkar, som modtager Lymfe fra Tungemuskulaturen, kommunicerer med og danner delvis Aflob for de overfladiske Net i Tunge-slimhinden.

Spytkirtlernes Lymfekar gives der ligeledes nye Oplysninger om.

Foranlediget ved Spørgsmaalet om Lymfekar fra Tungemuskulaturen og i det hele Forholdene ved de dybere Lymfekar i Tugesubstansen føres Forfatteren ind paa at forsøge Injection af *Muskellymfekar*. Efter Referat af det væsentlige af hvad der foreligger herom i Litteraturen beretter Forfatteren udførligt om sine Forsøg paa, med bedre Resultat end det hidtil var lykkedes at faa virkelig Injection af Muskellymfekar. Gennem velovervejete Variation af Betingelserne for Injectionen har han meget bedre end tidligere Undersøgere opnaaet at injicere utvivlsomme fine Muskellymfekar af Musculus triceps suræ og en Række andre Muskler paa Menneskemateriale. Forfatteren giver værdifulde Oplysninger og Afsnittet er i det hele særlig godt og betydningsfuldt ved det utvivlsomme ved Injection fremstillede Lymfekarnet i Skelet- og Tungemuskulatur. Ganske vist deler vi ikke overalt Forfatterens Synspunkter eller Ræsonnementer og man kunde paa flere Punkter fremføre visse Indvendinger; den egentlige histologiske Side af Sagen har Forfatteren, hvad der iøvrigt aldeles ikke skal bebrejdes ham, ikke kunnet faa Tid til at tage op til særlig Undersøgelse; heller ikke har Forfatteren kunnet indlade sig paa de principielle Forhold mellem Lymfebanernes Begyndelse og Vævene, han hylder ligesom en Række nyere Forfattere den Anskuelse, at Lymfekarrene danner et paa de fleste Steder *relativt* vel aflukket System.

Alt i alt er Forfatterens Arbejde godt og værdifuldt, sobert i sit Ræsonnement og i Fremstillingen. Det er et Bevis paa, at Forfatteren har udpræget Talent for anat. Injectioner, smukke Anlæg for Tegning og Sans for virkelig videnskabeligt Arbejde.

Vi mener derfor, at ogsaa dette Arbejde fuldt fortjener Universitetets Guldmedaille.

København, den 7. Maj 1911.

J. Fibiger.

Fr. C. C. Hansen.

IV. *De filosofiske Afhandlinger.* Som Besvarelse af den af Universitetet for Aaret 1909—10 stillede Prisopgave i Filosofi: „Forholdet mellem Locke's og Kant's Erkendelseslære“, er der indkommet to Afhandlinger.

Den ene af disse, der er mærket „P. n.“, giver en god og livlig Karakteristik af de to Filosofer i deres indbyrdes Forhold. Fremstillingen har Karakteren af en fri Reproduktion, der vidner om selvstændig Tilsegnelse af Stoffet og har sine Fortrin for den stykkevisse Sammenstilling, der ofte anvendes i saadanne Fremstillinger. Forfatteren har et klart Blik for, at ældre Filosofer ikke studerede deres Forgængere paa den kritiske, filologiske Maade, som nu kan anvendes, men at Paavirkningen væsentligt bestod i en stimulus, der enten førte til Fortsættelse eller til Bevægelse i modsat Retning.

Hos Locke fremdrager Forfatteren skarpsindigt de forskellige Tendenser, der brydes hos ham, i Retning af Empirisme, Rationalisme og psykisk Atomistik, men paaviser tillige med Styrke Locke's sunde Betragtningssmaade af mange enkelte Spørgsmaal. Han er tilbøjelig til at fremhæve Locke paa Bekostning af Hume og Kant i højere Grad, end det vistnok kan forsvares. Men han har dog klart Blik for, at Kant's Forstaaelse af den indre Sammenhæng mellem formal og real Erkendelse var dyberegaaende end hans Forgængeres, og at Erkendelsesproblemet blev stillet af ham paa en alsidigere og grundigere Maade. Der kan gøres Indvendinger mod Opfattelsen af enkelte Punkter i Kant's Filosofi, men som Helhed vidner Afhandlingen om en saadan Forstaaelse og kritisk Selvstændighed, at vi med Glæde erklærer den for værdig til at opnaa Universitetets Guldmedaille.

Den anden Afhandling har til Motto: „Kritische Philosophie ist diejenige, welche nicht nur schlechthin mit der Wissenschaft Zusammenhang hat, und auch nicht schlechthin mit der Naturwissenschaft, sondern in erster Linie mit der Mathematik, und erst durch sie, und an ihrer Hand mit der Naturwissenschaft“. Den giver en udførlig og grundig Karakteristik af de to Filosofer og anstiller en indgaaende og lærerig Sammenligning mellem dem. Forfatteren paaviser deres selvstændige Behandling af Erkendelsesproblemet og det Analoge i deres Stilling til deres Tids Forsken. Paa flere Punkter har Forfatteren kastet nyt Lys over Locke's Filosofi og dens Betydning, og herved har hans mangesidige Kundskaber og store Skarpsindighed ydet god Tjeneste. Dog lægger han utvivlsomt Mere ind hos Locke, end berettiget er, og særligt har han neppe Ret i, at Locke, da han skrev sit berømte Essay, skulde være paavirket af Newton's Opfattelse af Naturvidenskaben og dens Metode. Der er hos Locke en større Modsætning mellem formal og real Videnskab, end det ses af Forfatterens Fremstilling. Til Gengæld har Forfatteren ikke tilstrækkeligt Blik for Betydningen af Kant's Forsøg paa at finde en indre Sammenhæng mellem formal og real Videnskab, og Kant kommer overhovedet ikke ganske til sin Ret. Men Forfatteren viser sig alligevel som en grundig Kender af Kant's Filosofi og har mange træffende Iagttagelser og Bemærkninger om den. Afhandlingen vidner helt igennem om en sjelden Forening af Lærdom og Skarpsindighed. Paa en klar og tiltalende Maade holder han de forskellige Problemer ude fra hverandre og følger deres Behandling hos de to Filosofer. Vi tillægger, trods de antydede Indvendinger, hans Arbejde en saadan Betydning og finde i det Vidnesbyrd om saa gode Evner og Kundskaber, at det er os en Glæde at erklære den værdig til at belønnes med Universitetets Guldmedaille.

København, den 20. Marts 1911.

Harald Høffding.

K. Kroman.

Cl. Wilkens.

V. *Den historiske Afhandling.* Som Besvarelse af det for 1909—10 udsatte Prisspørgsmaal i Historie: „Hvorledes er Kristian II. og Hovedbegivenhederne i hans Historie blevet opfattet og bedømt i Historieskriv-

ningen fra hans Samtid til Nutiden?" er indkommet en Besvarelse, mærket H. M. B.

Forfatteren anfører selv, at hans Tid har været meget stærkt begrænset, og at han ikke kan Latin. Misligere er det dog, at han i det hele synes at have manglet de rette Forudsætninger for at magte Opgaven, hvorfor den af ham anvendte Flid ikke har kunnet gøre Fyldest. Afhandlingen indeholder snarere spredte Referater af de forskellige Behandlinger af Kristian II.s Historie end en indgaaende Karakteristik af dem; der mangler enhver kritisk Enkeltundersøgelse af Historieskrivernes Benyttelse af det stadigt voksende Kildestof og Behandling af det. Kun i meget ringe Grad er der gjort Forsøg paa at stille Historieskrivernes Opfattelse i Forhold til deres Tids Tankegang og videnskabelige Metode. For den ældre Tids Vedkommende behandles Værkerne kronologisk efter Tiden for deres Udgivelse og ikke efter Tiden for deres Affattelse; saaledes omtales Skibykrøniken efter Pontanus. Heller ikke er Litteraturen tilstrækkeligt udnyttet; man savner Hensynstagen til Dahlmann, Schäfer og Sars; hverken A. D. Jørgensens Fremstilling af Kongens Historie i hans „40 Fortællinger“ eller Erslevs Redegørelse for hans Stilling til Lensvæsenet omtales, og Rørdams Behandling af Historieskrivningen i det 16. Aarhundrede og hans Biografi af Arild Hvidtfeld synes ikke at være kendt af Forfatteren.

Af disse Grunde kan der ikke tilkendes Forfatteren nogen Belønning.

København, April 1911.

Joh. Steenstrup.

Kr. Erslev.

J. A. Fridericia.

VI. *Den tysk-filologiske Afhandling.* Som Besvarelse af Universitetets Prisopgave i tysk Filologi for Aaret 1909—10: „En indgaaende Undersøgelse og Fremstilling af Sproget i den 1486 i Lybæk trykte nedertyske Oversættelse af jydsk Lov“ er der indkommet en Afhandling, mærket

—x—.

I en indledende Undersøgelse kommer Forfatteren til det vigtige Resultat, at Kolderup-Rosenvinge (Samling af gamle danske Love III S. VI. XVII) har Ret, naar han formoder, at den nedertyske Tekst, der er Genstand for Undersøgelsen, ikke er oversat umiddelbart efter den danske Original, men efter den latinske Oversættelse. Forfatteren godtgør dette ved at paaavise særlige Overensstemmelser imellem den latinske og nedertyske Oversættelse. I Hoveddelen af sit Arbejde giver Forfatteren dernæst en fuldstændig Fremstilling af den nedertyske Teksts Lyd- og Bøjningslære. Med Hensyn til Tillæget efter Teksten i den nedertyske Oversættelse viser Forfatteren ved at sammenstille dets sproglige og ortografiske Ejendommeligheder, at det i Henseende til Sprog og Skrivemaade paa flere Punkter er afvigende fra Teksten og altsaa ikke kan skyldes Oversætteren, men er en senere Tilføjelse, der som han antager maaske først er kommen til ved den nedertyske Oversættelses Udgivelse i Trykken.

Om end Forfatterens Behandling af Emnet er bleven noget ujævn derved, at han i sin Fremstilling af Lydlære lægger Udgangspunktet for den historiske Betragtning meget længere tilbage i Tiden end ved Formlæren, og selv om der hist og her findes en urigtig Opfattelse i lydhistorisk Henseende eller andre Fejl i Enkeltheder, er hans Afhandling dog i det hele taget et flittigt Arbejde, der giver hvad der med Billighed kunde forlanges. Forfatteren viser sig i Besiddelse af gode sproghistoriske Kundskaber og han har benyttet de bedste og nyeste Hjælpemidler, for saa vidt de stod til hans Raadighed. Vi tager derfor ikke i Betænkning at indstille hans Arbejde som værdigt til at belønnes med Universitetets Guldmedaille.

København, den 6. April 1911.

H. Møller.

Chr. Sarauw.

b. *Prisopgaverne for 1910—11.*

De for Aaret 1910—1911 udsatte Prisspørgsmaal var: 1. *Teologi*. En Fremstilling af den paulinske Retfærdiggørelseslære og en Undersøgelse af dennes Betydning for Paulus's hele Kristendomsopfattelse. 2. *Lovkyndighed*. For flere eller færre Grupper af søretlige Normer ønskes der en Fremstilling og kritisk Vurdering af de i den danske og de vigtigste fremmede Retsforfatninger fulgte Regler om deres stedlige Virkeomraade. 3. *Statsvidenskab*. En Fremstilling af Kartel- og Trustbevægelsens Fremtræden og Udvikling i Danmark. 4. *Lægevidenskab*. Der ønskes en paa selvstændige Undersøgelser støttet Redegørelse for den ortostatistiske Albuminuris Patogenese. 5. *Filosofi*. En Karakteristik og Vurdering af F. C. Sibbern som Psykolog. 6. *Historie*. En Fremstilling af de ikke-nordiske Landes Deltagelse i Handelen paa Nordsøen og Østersøen i det 16de og 17de Aarhundrede indtil 1660 og af den Handelspolitik, som derved gjorde sig gældende. 7. *Klassisk Filologi*. Der ønskes en Sammenstilling og Drøftelse af de Steder hos Livius, i hvilke han synes at have taget Hensyn til sin egen Tids Historie og Institutioner og udtalt sin Dom derom. 8. *Østerlandsk Filologi*. En Fremstilling af Medinas Historie under Omajjaderne med særligt Hensyn til de religiøse Partiforhold. 9. *Nordisk Filologi*. En Paavisning af de i den engelske Litteratur foreliggende Kilder og Forudsætninger for Ludvig Holbergs digteriske Produktion. 10. *Romansk Filologi*. Den franske Versekunsts Udvikling i det 19de Aarhundrede. 11. *Matematik og Astronomi*. Der ønskes udført et Baneberegningssarbejde for en ikke definitivt beregnet Komet, der fra kosmogonisk Synspunkt byder særlig Interesse. 12. *Fysik og Kemi*. Den elektromotoriske Kraft imellem hvidt og graat Tin i et reversibelt galvanisk Element ønskes bestemt fra Omdannelsespunktet til saa lav Temperatur som muligt. Tillige ønskes Omdannelsesvarmen maalt og Resultaterne behandlede ud fra et termodynamisk Standpunkt. 13. *Naturhistorie*. Der ønskes en petrografisk og kemisk Undersøgelse af en eller flere danske Tertiæraflejringer efter eget Valg. Ved Undersøgelsen tages ogsaa Hensyn til de i Lagene forekommende Konkretioner, og der maa i det mindste for en Dels Vedkommende benyttes selvstændig indsamlet Materiale, hvoraf Prøver afleveres samtidig med Besvarelsen.

c. *Almindelige Afgørelser.*

I Anledning af et Andragende, indleveret til Universitetets Rektor 18. Maj 1911, om, at en samtidig indsendt Besvarelse af Universitetets Prisopgave i Kemi for 1909—10 under Hensyn til Andragerens svækkede Helbred, især Synssvækkelse, maatte blive bedømt, uanset at den var indsendt efter Fristens Udløb, vedtog Konsistorium i Møde 9. Juni s. A. at udtale, at det ansøgte ikke kunde bevilges. (Jfr. Aarb. 1888—89 S. 718, 1890—91 S. 541, 1892—93 S. 35, 1893—94 S. 385 og 386, 1895—96 S. 51, 1897—98 S. 665, 1904—05 S. 50).